

УДК 635:631.145

Л.А. Терьохіна, канд. с.-г. наук

Інститут овочівництва і баштанництва НААН

ТРАНСФЕР НАУКОВИХ РОЗРОБОК ОВОЧІВНИЦТВА В АГРОПРОМИСЛОВЕ ВИРОБНИЦТВО

Постановка проблеми. Проводячи наукові дослідження у сфері агропромислового виробництва, інститути Національної академії аграрних наук стикаються з проблемою розширення зони застосування своїх наукових розробок у виробництві. У цей же час на сучасному етапі розвитку аграрного ринку та сфери послуг на ньому (в тому числі науково-консультаційних), у сільськогосподарських підприємств з різними формами власності значно зростає попит на вітчизняну інноваційну наукову продукцію [1].

У розвитку інноваційної діяльності в сучасних умовах зацікавлені як розробники інноваційної продукції, так і вітчизняні товаровиробники, оскільки створення та впровадження на ринок нових конкурентоспроможних розробок гарантує окупність вкладених коштів, одержання прибутку, накопичення капіталу для розвитку і розширення виробництва. Таким чином, інновації потрібні і споживачам, оскільки дають можливість користуватися новітніми досягненнями з кращими показниками продуктивності та якості [2].

Мета статті. Визначити науково-методологічні засади інноваційного розвитку аграрної науки, створення, випробування і трансферу наукових досягнень в агропромислове виробництво.

Результати досліджень. Успішна робота на аграрному інноваційному ринку неможлива без постійного вивчення попиту на наукові розробки, визначення конкурентів та потенційних споживачів даної продукції. В Інституті овочівництва і баштанництва НААН проводяться науково-дослідні роботи з визначення науково-методологічних засад інноваційного розвитку аграрної науки, створення, випробування і трансферу наукових досягнень в агропромислове виробництво.

Для освоєння нових і традиційних ринків поширення новинок, а також стимулювання пропозиції на цьому ринку, діяльність інституту спрямовано на надання практичної допомоги сільськогосподарським виробникам і населенню регіонів. Робота з ними проводиться через використання активних методів навчання та пропаганди (“круглі столи”, семінари, конференції та ін.), демонстраційні покази, надання інформації та індивідуальне консультування з виникаючих проблем. Таким чином, на наш погляд, розбудовуються відповідні до ринкових умов системи наукового забезпечення, трансферу наукових розробок в агровиробництво.

З метою відстоювання ринку, розширення впровадження, рекламування, наповнення ринку насінням селекції інституту, пошуку споживачів і трансферу інноваційної продукції у 2012 р. проведено широке закладання демонстраційних полігонів як рекламного, так і агротехнологічного спрямування. На прикладі Тернопільської області розроблено регіональну модель наукового супроводу і трансферу інновацій в агроформуваннях усіх форм власності. Продовжується пошук базових господарств у різних ґрунтово-кліматичних умовах України для здійснення виробничої перевірки та трансферу інноваційних розробок з комплексним науковим забезпеченням.

У різних агрокліматичних зонах України розгорнуто 12 демонстраційних полігонів. Для зони лісостепу створено полігони в областях: Харківська (СФГ “Промінь”, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва), Сумська (Інститут сільського господарства Північного Сходу), Черкаська (Уманський національний університет садівництва), Тернопільська (ВП НУБіП України “Заліщицький державний аграрний коледж ім. Є. Храпливого”), Хмельницька (Хмельницька ДС Інституту кормів і сільського господарства Поділля), Чернівецька (СФГ “Джерело”). Для зони полісся створено полігони в Закарпатській (Закарпатський с.-г. дорадчий центр “ТЕРРА ДЕІ”), Чернігівській (ВП НУБіП України “Ніжинський агротехнічний інститут”) областях. Для зони степу полігони створено в Херсонській (СФГ “Агро-Нова”), Дніпропетровській (Дніпропетровська ДС ІОБ) та Запорізькій (СФГ “Надія”) областях. Результатом їх діяльності стало проведення днів поля, науково-практичних семінарів, демонстраційних показів інновацій Інституту овочівництва і баштанництва НААН.

У 2012 р. здійснено трансфер селекційних інновацій у 18 агроформуваннях Харківської області та в ряді господарств інших регіонів. Нові сорти помідорів Зореслав, Елеонора та Серпневий вирощувалися на площі 4,5 га у ФГ “Агро-нова” Херсонської області, гібриди огірка Еврика F₁ та Сувенір F₁, кавун сорту Макс Плюс та цибуля сорту Варяг – у СТОВ “Довжик” Золочівського району. Ефективні технологічні розробки з вирощування часнику озимого із зубків і повітряних цибулинок та елементи технології вирощування цибулі ріпчастої впроваджувалися в СФГ “Плугатарьов” Харківської області.

З числа провідних науковців (докторів і кандидатів наук) усіх напрямів створено консультативно-дорадчу службу з питань вирощування овочевих рослин для відкритого і захищеного ґрунту, насінництва, захисту рослин, використання технологій, первинної переробки овочевої продукції та ін.). Проводяться курси-навчання з агрономами-овочівниками та агрономами-насінневодами з питань виробництва овочевих культур і насіння.

Сьогодні можна констатувати, що сільгосптоваровиробники, які співпрацюють з ІОБ НААН, нарешті пересвідчилися, що наукові рекомендації та науковий супровід дійсно стали товаром на ринку і реально впливають на стале нарощування виробництва. Зв'язок між НДУ і товаровиробниками дає змогу для створення конкурентоспроможних сортів і гібридів с покращеними властивостями, стійких проти шкідників і хвороб, розроблення та удосконалення технологій їх вирощування та насінництва.

Інститутом вирощується репродукційне насіння через укладання ліцензійних договорів з 48 господарствами різних форм власності, які розміщені в 15 областях України.

У 2011 р. укладено 103 ліцензійні угоди з вирощування насіння, реалізовано 636 кг елітного насіння за основними овочевими культурами (огірок, капуста, буряк столовий, цибуля, морква, помідор, перець солодкий), баштанними (кавун, диня, гарбуз), а також зеленними (петрушка, кріп, пастернак, салат).

За ліцензійними угодами інститут плідно працює з господарствами Одеської області: СФГ “Дельта”, СФГ “Ратушненко”, ТОВ “Південь – Сортнасіннеовоч”. Тільки в цих господарствах буде вирощено репродукційне насіння: 500 кг огірка, 1 т моркви, 500 кг капусти пізньостиглої, 3 т буряку столового, 300 кг цибулі, 150 кг помідорів.

На сьогоднішній день укладено угоди з розмноження насіння помідорів селекції інституту з Черкаським ІАПВ (планується отримати 800 кг репродукційного насіння) та редиски – з Сумським інститутом сільського господарства (планується отримати 1 т насіння РН-1).

Висновки. Розрив зв'язків між науково-дослідними установами і товаровиробниками на сьогоднішній день залишається основною причиною того, що виробничники не мають можливостей не тільки застосовувати досягнення науки в повній мірі у своїй практичній діяльності, але й повсякчасно знайомитися з ними. Тільки реклама і пропаганда наукових досягнень на сучасному етапі дозволить змінити ситуацію на краще.

Інститут овочівництва і баштанництва НААН та його мережа забезпечений висококваліфікованим складом наукових співробітників, має досить велику кількість методичних та практичних напрацювань і є єдиною установою, яка здатна забезпечити створення високопродуктивних гібридів і сортів овочевих і баштанних рослин.

Бібліографічний список: 1. Володін С.А. Реалізація інноваційного потенціалу аграрної науки: проблеми і перспективи / С.А. Володін. – К.: Економіка АПК, 2011.– № 7.– С. 139–149. 2. Кириченко В.В. Методологія трансферу інновацій в агропромислове виробництво / В.В. Кириченко, В.М. Тимчук. – Х.: – Магда Ltd., 2009. – 227 с.